

Nr 27.

Utlåtande i anledning av framställningar angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl.

Bankoutskottet får härmed avgiva utlåtande över nedannämnda till utskottet hänvisade framställningar beträffande understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer m. fl., att utgå dels från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m., dels ock av affärsdrivande verks medel.

Beträffande utredningen i de ärenden, som behandlas i utlåtandet, får utskottet, i den mån redogörelse i det följande ej lämnas, hänvisa till vederbörande proposition (nr 125) och motioner.

A. Anslaget till diverse pensioner och understöd m. m.**I. Utrikesdepartementet.**

1:o.

Förre portvakten och vaktmästaren vid svenska beskickningen i Paris Eugène Rhônes änka. I en den 7 mars 1947 dagtecknad proposition nr 125 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, i punkten 1 föreslagit riksdagen medgiva, att förre portvakten och vaktmästaren vid svenska beskickningen i Paris Eugène Rhônes änka Marie Benoite Rhône, född Pacaud, må från och med den 1 april 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor, varå rörliga tilläggsförmåner icke skola utgå.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

II. Försvarsdepartementet.

2:o.

F. d. lektorn vid sjökrigsskolan filosofie doktorn Johan Adolf Bruuns änka. Under punkten 2 av förenämnda proposition nr 125 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att f. d. lektorn vid sjökrigsskolan filosofie doktorn Johan Adolf Bruuns änka Anastasia Bruun, född Preisinger, må från och med den 1 april 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 900 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

III. Socialdepartementet.

3:o.

F. d. provinsialläkaren Ernst Erik August Haglunds änka. Under punkten 3 av förenämnda proposition nr 125 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att f. d. provinsialläkaren Ernst Erik August Haglunds änka Svea Lilly Emilia Haglund, född Andersson, må från och med den 1 september 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 858 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

4:o.

Förre extra ordinarie tjänstemannen hos riksförsäkringsanstalten Carl Johan Lindells änka. Under punkten 4 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre extra ordinarie tjänstemannen hos riksförsäkringsanstalten Carl Johan Lindells änka Olga Emilia Henrietta Lindell, född Söderström, må från och med den 1 april 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 600 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

5:o.

T. f. provinsialläkaren Georg Larssons änka och barn. I motionen I:10 hemställa herrar *Bondeson* och *Anderberg*, »att riksdagen måtte medgiva, att t. f. ordinarie provinsialläkaren i Kävlinge distrikt Georg Larssons efterlevande må komma i åtnjutande av de familjepensionsförmåner, som skulle ha tillkommit dem, därest Larsson vid sitt frånfälle varit utnämnd till ordinarie provinsialläkare, eller, därest riksdagen icke finner detta motiverat, att riksdagen måtte tillerkänna Larssons efterlevande en årlig tilläggs pension till belopp, som med hänsyn till föreliggande omständigheter befinnes skäligt».

Av handlingarna inhämtas,

att Larsson var född den 5 augusti 1892 och avled den 21 januari 1946;

att han under tiden den 15 december 1930—den 31 december 1945 innehade med pensionsrätt i statens pensionsanstalt förenad befattning såsom extra provinsialläkare i Kävlinge extra provinsialläkardistrikt;

att han, sedan nämnda provinsialläkardistrikt från och med den 1 januari 1946 omorganiserats till ordinarie, från samma tidpunkt intill sin död innehade förordnande såsom tillförordnad ordinarie provinsialläkare inom distriktet;

samt att han vid sin död efterlämnade änkan *Fremja Larsson*, vilken är född år 1896, samt fyra barn, födda åren 1924, 1927, 1930 och 1933 respektive.

Över förevarande motion har utskottet i vederbörlig ordning införskaffat utlåtande från statskontoret, som hört statens pensionsanstalt.

Statens pensionsanstalt har anfört:

Larsson innehade under tiden 15 december 1930—31 december 1945 med pensionsrätt i statens pensionsanstalt förenad befattning såsom extra provinsialläkare i Kävlinge extra provinsialläkardistrikt. På grund av denna anställning tilldelades hans efterlevande, änka och tre barn under 21 år, en jämlikt § 34: 1:a) reglementet för pensionsanstalten försäkringstekniskt beräknad pension å 1 048 kronor. För änkan ensam utgör pensionen 655 kronor. De nämnda pensionsbeloppen ökas genom tilläggsförmåner enligt nu gällande bestämmelser till respektive 1 774 kronor 32 öre och 1 068 kronor. Därest Larsson vid dödsfallet fortfarande varit innehavare av den extra provinsialläkarbefattningen, skulle hans efterlevandes pension jämlikt § 34: 1:b) reglementet ha beräknats försäkringstekniskt till 2 153 kronor 60 öre (för änkan ensam 1 346 kronor). Genom tilläggsförmåner skulle beloppen ha ökats till respektive 3 393 kronor 36 öre och 2 067 kronor 84 öre.

Med hänsyn till föreliggande omständigheter anser pensionsanstalten skäligt, att åt Larssons efterlevande beviljas tilläggs pension med sådant belopp att denna tillsammans med de från pensionsanstalten utgående pensionsförmånerna kommer att uppgå till vad som skulle utgått, därest Larsson vid dödsfallet fortfarande varit innehavare av den extra provinsialläkarbefattningen.

Statskontoret har anslutit sig till vad pensionsstyrelsen i ärendet anfört.

Utskottet.

Med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter tillstyrker utskottet det av statens pensionsanstalt framlagda förslaget, vilket innebär att Larssons efterlevande tillförsäkras samma pensionsförmåner som skolat tillkomma dem, därest Larsson vid sitt frånfälle alltjämt varit innehavare av omförmälda extra provinsialläkartjänst.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion I: 10, må medgiva, att t. f. provinsialläkaren Georg Larssons efterlevande må komma i åtnjutande av de familjepensionsförmåner, som skulle hava tillkommit dem, om Larsson vid sitt frånfälle innehaft befattning såsom extra provinsialläkare i Kävlinge provinsialläkardistrikt.

IV. Kommunikationsdepartementet.

6:o.

Vägingenjörsassistenten Karl Anton Gunnar Krouthéns änka. Under punkten 5 av förenämnda proposition nr 125 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att vägingenjörsassistenten Karl Anton Gunnar Krouthéns änka Margarete (Grete) Johanna Fredrike Krouthén, född Kammann, må från och med den 1 juli 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 990 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

V. Ecklesiastikdepartementet.

7:o.

Förre skådespelaren vid dramatiska teatern Carl Gabriel Alws änka. Under punkten 6 av propositionen nr 125 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre skådespelaren vid dramatiska teatern Carl Gabriel Alws änka Eva Charlotta Alw, född Scholander, må från och med den 1 december 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 1 428 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

8:o.

Förre korsångaren vid kungl. teatern Einar Forsbergs änka. Under punkten 7 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre korsångaren vid kungl. teatern Einar Forsbergs änka Elsa Klara Charlotta Forsberg, född Lennstrand, må från och med den 1 november 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 990 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

9:o.

Förre skräddaren vid kungl. teatern Erik Magnus Lindblads änka. Under punkten 8 av förenämnda proposition föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att förre skräddaren vid kungl. teatern Erik Magnus Lindblads änka Eufrosyne Amalia Lindblad, född Johansson, må från och med den 1 maj 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir änka, från anslaget till diverse pensioner och understöd m. m. uppbära en årlig pension av 384 kronor.

Med biträdande av Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande framställning.

VI. Handelsdepartementet.

10:o.

Förste styrmannen Carl Wilhelm Adrian Anderssons änka. I motionen I: 61 hemställer herr *Ericsson, Carl Eric*, jämte två av kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen måtte besluta tillerkänna fru Märta Are en årlig pension med belopp som må befinnas skäligt samt dessutom ett engångsbelopp, motsvarande denna pension sedan 1939.»

Handlingarna i ärendet utvisa följande:

Den 1 eller den 2 december 1917 krigsförliste i Nordsjön ångaren »Vind», tillhörig rederiaktiebolaget Bore i Göteborg. Hela besättningen omkom. De efterlevande erhöilo ersättning i enlighet med då gällande bestämmelser för dylika olyckshändelser. Bland de omkomna befann sig även förste styrmannen Carl Wilhelm Adrian Andersson, född den 22 november 1885. Denne efterlämnade hustru och en 10 månader gammal son. Den ersättning, som jämlikt 1916 års lag utbetalades av försäkringsaktiebolaget Fylgia, uppgick till 62 kronor 50 öre per månad eller 750 kronor per år. Änkan, fru Märta Are

(familjen har i samband med sonens uppväxt och uppfostran antagit släktnamnet Are), har på grund av sjukdom varit ur stånd att i nämnvärd mån bidra till familjens uppehälle.

I motionen framhålles till stöd för det däri framställda yrkandet följande:

Genom beslut av 1937 års riksdag antogs en ny lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer (SFS 1937: 348). I förhållande till 1916 års lag innebar denna betydande ekonomiska förbättringar, vilket ytterligare accentuerades genom riksdagens beslut den 13 december 1939 samt även följande år senast genom lagändringen 1943.

I och med denna lagstiftning har samhället uttryckligen erkänt sig hava viss ekonomisk ansvarighet gentemot de personer, som beröras av krigsfall inom handelsmarinen. Att denna samhällets ståndpunkt är riktig och motiverad kan icke från något håll ifrågasättas. Men konsekvenserna därav böra enligt vårt förmenande icke endast göras tillämpliga på krigsfall, som inträffat under det senaste världskriget. Även under förra världskriget förekommo dylika fall, som ställde många personer inför betydande ekonomiska svårigheter. Visserligen fanns för dessa 1916 års lag om försäkring för olycksfall i arbete till följd av krigsåtgärd, varigenom berörda personer erhöilo vissa ekonomiska bidrag. I den mån dessa bidrag fortfarande utgå till efterlevande eller skadade, ha realvärdena därav decimerats i sådan grad, att de ej på något sätt motsvara de förmåner, som utgå på grund av krigsåtgärder under det senaste världskriget och därför ej heller kunna tjäna sitt syfte i den grad, som förut-sattes vid tidpunkten för denna lagstiftnings tillkomst.

Av samma skäl, som motiverade ovannämnda lagstiftning under senaste världskrig, torde de änkor och efterlevande till sjömän, som miste livet redan under första världskriget, nu böra tillerkännas en förstärkning av statsmedel till sina pensioner, som till följd av penningvärdesförsämringen betydligt understiga existensminimum. Eventuellt skulle därför lämpligen kunna tagas i anspråk en ytterst obetydlig del av det överskott på ca 225 miljoner kronor, som statens krigsförsäkringsverksamhet lämnat. Beloppets storlek torde böra tillmätas så, att det tillsammans med den nu utgående livräntan medgiver fru Are en skälig försörjning för framtiden. Riktigt synes även vara, att fru Are tillerkännes ett engångsbelopp, som ungefärligen motsvarar den upplupna summan av detta pensionsbelopp, därest detsamma utbetalats redan från 1939.

Utskottet.

Det i motionen framlagda förslaget avser, att änkan efter en under första världskriget vid krigsförlisning omkommen förste styrman skulle, med retroaktiv verkan från år 1939, beredas förbättring av de förmåner, som tillerkänts henne jämlikt de vid tiden för krigsförlisningen gällande ersättningsreglerna. Detta förslag är emellertid att anse som ett principspörsmål av stor räckvidd, vilket aktualiserar ersättningsfrågan för samtliga efterlevande till under första världskriget omkomna personer vid handelsflottan. Utskottet är icke berett att taga ställning till denna fråga. Därest det anses påkallat, att åtgärder vidtagas i det syfte som avses i motionen, bör initiativet härvidlag komma från Kungl. Maj:t. Utskottet hemställer förty,

att förevarande motion I: 61 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

B. Affärsdrivande verks medel.

I. Postmedel.

11:o.

Avlidne förre överpostiljonen Karl Axel Knut Bergvalls frånskilda hustru. Under punkten 9 av förenämnda proposition nr 125 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, »att avlidne förre överpostiljonen Karl Axel Knut Bergvalls frånskilda hustru Hilda Maria Charlotta Bergvall, född Jansson, må från och med den 1 juli 1946 under sin återstående livstid, så länge hon förblir ogift, uppbära en årlig pension av 1 188 kronor, att utgå av postmedel.»

Med biträdande av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hemställer utskottet, att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

II. Trafikmedel.

12:o.

Förre förste schaktmästaren Karl August Widerströms änka. I motionen I: 93 hemställer herr *Bärg, Johan*, »att riksdagen måtte besluta att tillerkänna f. d. 1:e schaktmästaren vid statens järnvägsbyggnader Karl August Widerströms änka Elin Augusta Widerström en årlig pension till belopp som kan befinnas skäligt».

Av handlingarna inhämtas,

att Widerström var född den 24 september 1872 och avled den 17 november 1946;

att han under åren 1892—1897 utfört stakningsarbeten för järnvägslinjer i Norrland samt vid byggande av olika enskilda järnvägar;

att han innehade anställningar vid statens järnvägar såsom schaktmästare och förste schaktmästare under tiden den 1 december 1897—30 september 1935, vid vilken sistnämnda tidpunkt han avgick ur tjänst med pension;

att han under år 1917 ingick äktenskap med Elin Augusta Widerström, född Lundberg den 25 november 1876;

att han vid sin död efterlämnade förutom änkan fem vuxna barn i ett tidigare äktenskap;

att bouppteckningen efter Widerström utvisar en brist i boet å 3 333 kronor;

samt att änkan, som saknar möjlighet att genom eget arbete försörja sig, icke är författningsenligt berättigad till familjepension.

Sedan änkefru Widerström hos *järnvägsstyrelsen* gjort framställning om familjepension efter sin avlidne make, förklarade styrelsen den 20 december 1946, att hon icke författningsenligt vore berättigad till sådan pension, varför styrelsen saknade befogenhet att tillerkänna henne sådan förmån.

Utskottet. Då det i motionen väckta förslaget enligt utskottets mening i första hand bör bli föremål för prövning av Kungl. Maj:t, kan utskottet icke tillstyrka någon åtgärd i motionens syfte, varför utskottet hemställer,

att förevarande motion I: 93 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

13:o.

Ritaren vid statens järnvägsbyggnader John Melker Åströms änka. I motionen I: 95 hemställer herr *Hage*, »att riksdagen måtte bevilja änkan efter ritaren John Melker Åström, fru Albina Henrietta Åström, Luleå, en årlig pension eller ett understöd, att utgå fr. o. m. tiden för mannens död och avpassat under hänsynstagande till mannens långa anställning i allmän tjänst samt i övrigt med hänsyn till arten av dennes arbete».

Av handlingarna inhämtas,

att Åström vad född den 24 december 1884 och avled den 30 maj 1946;
att han under omkring 18 år varit anställd vid statens järnvägar samt under 27 år innehaft anställning vid Norrbottens läns vägväsende, varav 12 år hos distriktsingenjören vid Norrbottens väg- och vattenbyggnadsdistrikt;

att han vid sin död efterlämnade änkan Albina Henrietta Åström, född Johansson den 22 maj 1887;

samt att bouppteckningen efter Åström utvisade en brist av 5 065 kronor.

Utskottet. Enligt utskottets mening är förevarande pensionsärendet av beskaffenhet att i första hand böra prövas av Kungl. Maj:t. Vid sådant förhållande får utskottet hemställa,

att förevarande motion I: 95 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 11 april 1947.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Närvarande: se under utlåtande nr 26.